

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

σε συνεργασία με το

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ: ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:	ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΔΟΣΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ Δ.Π.Θ.
2 ^ο Μέλος:	ΕΙΡΗΝΗ ΚΟΡΡΕ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ Δ.Π.Θ.
3 ^ο Μέλος	ΖΩΗ ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗ, ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ, Ι.Π.Τ. - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ" Κομοτηνή/Αθήνα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρακάτω μελέτη εξετάζει τις γλωσσικές ικανότητες δύο μαθητών με διαφορετικές νευροαναπτυξιακές διαταραχές: ενός κοριτσιού της Β΄ Δημοτικού με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (όπως αυτή ορίζεται στο DSM-5) και δυσλεξία, και ενός αγοριού της Α΄ Γυμνασίου με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ) και επίσης δυσλεξία. Η αξιολόγηση βασίστηκε στην εφαρμογή πέντε εξειδικευμένων γλωσσικών δοκιμασιών που διερευνούν κρίσιμους τομείς της γλωσσικής ανάπτυξης: (α) την εκφραστική ικανότητα στο επίπεδο του λεξιλογίου, (β) τη σημασιολογική κατανόηση μέσω ορισμών λέξεων, (γ) τη φωνολογική επίγνωση μέσω επανάληψης ψευδολέξεων, (δ) τη μορφολογική επίγνωση μέσω παραγωγής και αποσύνθεσης λέξεων, και (ε) την κατανόηση λέξεων μέσα από συμφραζόμενα σε σύντομα κείμενα.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκαν διαφοροποιήσεις στα γλωσσικά προφίλ των δύο μαθητών που επιλέχθηκαν. Η μαθήτρια με αυτισμό έδειξε να έχει περιορισμένο εκφραστικό λεξιλόγιο και να αντιμετωπίζει δυσκολία στην ερμηνεία λέξεων βάσει συμφραζομένων, κάτι που συνδέεται με τις πραγματολογικές και σημασιολογικές δυσκολίες που συχνά συνοδεύουν τις διαταραχές του φάσματος του αυτισμού. Ο μαθητής με ΔΕΠΥ επέδειξε μεγαλύτερη λεκτική ευχέρεια στην αυθόρμητη παραγωγή λόγου, αν και η παρορμητικότητα του κάποιες φορές τον οδήγησε σε λιγότερο οργανωμένες ή πλημμελώς επεξεργασμένες απαντήσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας υπογραμμίζουν τη σημασία της ατομικής και ειδικής προσέγγισης στην εκπαιδευτική πρακτική ανάλογα με την ανάγκη των μαθητών λόγω των γλωσσικών δυνατοτήτων και δυσκολιών που αντιμετωπίζουν. Παράλληλα, προσφέρουν ένα εργαλείο προβληματισμού για τη διαμόρφωση στοχευμένων παρεμβάσεων που θα ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε μαθητή.

Λέξεις-κλειδιά: Νευροαναπτυξιακές διαταραχές, γλωσσικές ικανότητες, αυτισμός, ΔΕΠΥ, δυσλεξία, γλωσσική εκτίμηση, ειδική αγωγή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). Author.
- Bishop, D. V. M. (1997). Uncommon understanding: Development and disorders of language comprehension in children. Psychology Press.
- Chatzichristou, S. (2007). Ψυχολογική υποστήριξη μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Ελληνικά Γράμματα.
- Dunn, L. M., & Dunn, D. M. (2007). Peabody Picture Vocabulary Test (4th ed.). Pearson Assessments.
- Foteinopoulou, E. (2015). Αναπτυξιακές Γλωσσικές Διαταραχές: Από τη θεωρία στην πράξη. Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Gathercole, S. E., & Baddeley, A. D. (1993). Working memory and language. Psychology Press.
- Giannakou, M. (2010). Λεξιλόγιο και γλωσσική κατανόηση σε παιδιά σχολικής ηλικίας: Ανάπτυξη και διαταραχές. Εκδόσεις Πεδίο.
- Kambanaros, M., & Grohmann, K. K. (2015). Language disorders in bilingual children with SLI: Evidence from Cypriot Greek. *Lingua*, 155, 10–33. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2014.12.005>
- Karantzola, E. (2004). Γλωσσική ανάπτυξη και διαταραχές επικοινωνίας στα παιδιά: Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση. Τυπωθήτω.
- Leonard, L. B. (2014). Children with specific language impairment (2nd ed.). MIT Press.
- Lord, C., Elsabbagh, M., Baird, G., & Veenstra-Vanderweele, J. (2018). Autism spectrum disorder. *The Lancet*, 392(10146), 508–520. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)31129-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)31129-2)
- Mavrommati, F. (2007). Γλώσσα και δυσλεξία: Θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα. Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Nation, K., & Snowling, M. J. (2004). Beyond phonological skills: Broader language skills contribute to the development of reading. *Journal of Research in Reading*, 27(4), 342–356. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2004.00238.x>
- Snow, C. E., & Uccelli, P. (2009). The challenge of academic language. In D. R. Olson & N. Torrance (Eds.), *The Cambridge handbook of literacy* (pp. 112–133). Cambridge University Press.
- Tomlinson, C. A. (2014). The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners (2nd ed.). ASCD.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

Wechsler, D. (2003). *Wechsler Intelligence Scale for Children – Fourth Edition (WISC-IV)*. The Psychological Corporation.

Zoniou-Sideri, A. (2000). *Ειδική αγωγή και εκπαίδευση: Έννοιες, θεσμοί και πρακτικές*. Ελληνικά Γράμματα.